

Μάης του '68: μνήμες και διδάγματα

Μισό αιώνα μετά, το πιο πρόσφατο επαναστατικό κύμα πηγή έμπνευσης για τις εξεγέρσεις και επαναστάσεις του μέλλοντός μας

Του **Βαγγέλη Λιγάση***

52 χρόνια πριν, τον Μάιο του 1968, μια εξέγερση στην καρδιά της Δυτ. Ευρώπης συνταράσσει την τότε 4η ισχυρότερη ιμπεριαλιστική δύναμη του κόσμου, τη Γαλλία. Ο Γαλλικός Μάης του 1968 έρχεται σε ένα παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον συνεχούς μεταπολεμικής ανάπτυξης με ρυθμούς 5-7% ετησίως και αδιάλειπτα (λόγω της προηγούμενης καταστροφής παραγωγικών δυνάμεων και απελευθέρωσης καινούριων που επέφερε ο Παγκόσμιος πόλεμος) και κρατικού πατερναλισμού – «κοινωνικό» κράτος στην Ευρώπη (απότοκο της ενεργητικής απαίτησης της γενιάς του πολέμου για μια καλύτερη ζωή). Ο αρχικά «γαλλικός» Μάης μετατράπηκε σύντομα σε παγκόσμιο ρεύμα εξέγερσης – το τελευταίο μεγάλο επαναστατικό ρεύμα μέχρι και σήμερα.

Γεωπολιτικά κυριαρχούσε ο χωρισμός του κόσμου σε δύο σφαίρες επιρροής και δύο ανταγωνιζόμενα «στρατόπεδα», με κέντρα τις ΗΠΑ και την τότε ΕΣΣΔ – ο λεγόμενος Ψυχρός Πόλεμος, που απειλεί διαρκώς τους «υποτελείς» αλλά και τον πλανήτη ολόκληρο με πυρηνικό ολοκαύτωμα. Η εικόνα και των δύο «στρατοπέδων», ωστόσο, έχει πληγεί ανεπανόρθωτα: του μεν δυτικού καπιταλισμού («της ελευθερίας») από τις εθνικοαπελευθερωτικές εξεγέρσεις του «Τρίτου Κόσμου» (των «υπανάπτυκτων» εθνών) με εμβληματικές περιπτώσεις την Κούβα και το Βιετνάμ, του δε κρατικοκαπιταλιστικού δήθεν αποσταλινοποιημένου μπλοκ (του «σοσιαλιστικού») από τις εξεγέρσεις-αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό του (επανάσταση Ουγγαρίας 1956, Πολωνία, «Άνοιξη της Πράγας» κ.λπ.).

Ένα διευρυμένο στρώμα διανοουμένων-«ειδικών» προερχόμενο από τα μαζικά πανεπιστήμια που δημιουργήσε η μέχρι τότε οικονομική ανάγκη διαρκούς επέκτασης του καπιταλισμού διαπιστώνει ότι τα περιθώρια κοινωνικής κινητικότητας-ανέλιξης είναι στενότερα σε σχέση τις προσδοκίες του (χαρακτηριστικά, στη Γαλλία οι φοιτητές το 1961 ήταν 200.000 ενώ το 1968 500.000, ενώ η θεματική μαζικοποίηση του πανεπιστημίου ήταν διεθνής τάση σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες).

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την αυτοπεποίθηση που ένιωθαν ηλικιακά νέα στρώματα εργαζομένων (σε περιβάλλον πρακτικά μηδενικής ανεργίας και διεύρυνσης των πραγματικών εισοδημάτων τους) οδηγούν στην αμφισβήτηση των πολιτικών συσχετισμών κυριαρχίας και τη διεκδίκηση δημοκρατικών κ.λπ. δικαιωμάτων καθώς το χάσμα ανάμεσα στις παραγωγικές σχέσεις όπως έχουν διαμορφωθεί και το θεσμικό – νομικό μεταπολεμικό εποικοδόμημα έχει διευρυνθεί. Λίγες χούφτες διανοομένων κυρίως ή παλιών στελεχών των ΚΚ, δημιουργούν μαρξίζουσες οργανώσεις συνολικής αμφισβήτησης της εκμετάλλευσης και του σταλινικού μοντέλου «σοσιαλισμού».

Τα πασίγνωστα κινήματα για τα δικαιώματα των μαύρων και το κίνημα ενάντια στον πόλεμο στο Βιετνάμ στις ΗΠΑ στα μέσα της δεκαετίας του '60, πλαισιώνονται από κινήματα για δικαιώματα των καταπιεσμένων (ομοφυλόφιλοι, γυναίκες κ.λπ.) αλλά και από μαχητικές συνδικαλιστικές πρωτοπορίες που στην πλειονότητα των περιπτώσεων αποκτούν και πολιτικά χαρακτηριστικά.

Σε αυτό το περιβάλλον ξεσπάει «απρόσμενα» ο γαλλικός Μάης του '68. Για να «θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νεώτεροι», ας θυμίσουμε τα γεγονότα:

Γαλλικός Μάης – χρονολόγιο

Από τον Νοέμβριο του 1967 είχε ξεσπάσει έντονη αντιπαράθεση μεταξύ των σπουδαστών και των Αρχών στο [Πανεπιστήμιο της Ναντέρ](#) στα περίχωρα του Παρισιού, με αφορμή την απαγόρευση της «επίσκεψης» αγοριών στους κοιτώνες (φοιτ. εστίες) των κοριτσιών τα βράδια (παραδόξως, το αντίθετο δεν απαγορευόταν). Το Πανεπιστήμιο έκλεισε στις 2/5/68 με [λοκ άουτ](#) από τη διεύθυνσή του. Οκτώ φοιτητές (με πρωταγωνιστική φιγούρα τον Γερμανό φοιτητή Ντανιέλ Κον-Μπεντίτ) οι οποίοι θεωρήθηκαν πρωταίτιοι της αναταραχής παραπέμφθηκαν στο πειθαρχικό συμβούλιο. Γύρω στις 2 το μεσημέρι της Παρασκευής [3/5](#) συγκεντρώθηκαν λιγότεροι από 300 συμπαραστάτες στο προαύλιο του [πανεπιστημίου της Σορβόνης](#). Γύρω στις 3 ένας λαχανιασμένος αγγελιαφόρος έφερε το μήνυμα ότι «100 φασίστες» έχουν συγκεντρωθεί και ετοιμάζονται να βαδίσουν κατά της [Σορβόνης](#). Οι συγκεντρωμένοι φοιτητές, μέλη κυρίως μαοϊκών και τροτσκιστικών οργανώσεων, οπλίστηκαν με καρεκλοπόδαρα και μάζεψαν πέτρες από ένα γιαπί. Ο πρύτανης της Σορβόνης κάλεσε αμέσως την αστυνομία να πετάξει τους φοιτητές έξω από το προαύλιο. Στις 5 παρά 10' οι αστυνομικοί εισέβαλαν στο κτήριο. Οι φοιτητές ήταν παγιδευμένοι και οι ηγέτες τους απέφυγαν κάθε

σύγκρουση με την αστυνομία. Οι αστυνομικοί όμως δεν αρκέστηκαν στην πρόθεση των φοιτητών να αποχωρήσουν άνευ όρων. Ήθελαν να τους μεταφέρουν στο αρχηγείο της αστυνομίας για «εξακρίβωση ταυτότητας». Η μαζική σύλληψη όμως των 500 -τόσοι είχαν γίνει στο μεταξύ- φοιτητών μέσα στην καρδιά του [Καρτιέ Λατέν](#) (φοιτητική συνοικία, όπως τα Εξάρχεια...) αποτελούσε κάτι παραπάνω από πρόκληση. Το νέο διαδόθηκε αστραπιαία από όσους κατάφεραν να διαφύγουν τη σύλληψη και οι ειδοποιημένοι φοιτητές άρχισαν να καταφθάνουν κατά εκατοντάδες. Η πρώτη «κλούβα» με συλληφθέντες αντιμετώπισε μόνο τα συνθήματα των φοιτητών: "CRS-SS" (ΜΑΤ ίσον Ες-Ες). Η δεύτερη και η τρίτη, όμως, αντιμετώπισαν τους ίδιους τους φοιτητές, οι οποίοι έπεσαν πάνω τους, τις τράνταξαν και προσπάθησαν να τις ανατρέψουν. Ακριβώς στις 17.30', ένας διαδηλωτής πέταξε μια πλάκα που έχει ξεκολλήσει από το λιθόστρωτο στο τζάμι μιας αστυνομικής κλούβας τραυματίζοντας στο κεφάλι έναν αστυνομικό. Οι αστυνομικοί όρμησαν με λύσσα πάνω στο πλήθος. Χτυπούσαν αδιακρίτως, με μανία, οποιονδήποτε βρισκόταν μπροστά τους – φοιτητή, περαστικό ή και πελάτη καταστήματος. Κατάπληκτοι όμως διαπίστωσαν ότι οι φοιτητές έδειχναν απροσδόκητη διάθεση αντίστασης και μαχητικότητας, ενώ ταυτόχρονα γίνονταν όλο και περισσότεροι. Άρχισαν σκληρές μάχες. Υψώθηκε, συμβολικά, το πρώτο οδόφραγμα στην πλατεία Λουξεμβούργου. Οι οδομαχίες κράτησαν πάνω από τρεις ώρες και οι φοιτητές είχαν πια υπερβεί τις 2.000. Στις 8 το βράδυ ο πρόεδρος ανακοίνωσε το κλείσιμο της Σορβόνης. Ο «Γαλλικός Μάης», όπως έμεινε στην ιστορία, είχε μόλις αρχίσει.

Την Δευτέρα, [6/5](#), ο «κόκκινος Ντανί» παρουσιάστηκε στο πειθαρχικό συμβούλιο στη Σορβόνη, μαζί με τους άλλους επτά «συγκατηγορούμενούς» του συνοδεία 3.000 φοιτητών. Άρχισαν συγκρούσεις με την αστυνομία. Κλιμακώθηκαν το απόγευμα, όταν συγκέντρωση και πορεία 6.000 φοιτητών δέχτηκε επίθεση από την αστυνομία. Τα οδοφράγματα πολλαπλασιάστηκαν. Δεν είχαν πρακτική αξία μπροστά στις μηχανοκίνητες μονάδες της αστυνομίας. Η ψυχολογική σημασία τους όμως ήταν τρομερή στη Γαλλία, καθώς παρέπεμπαν στην ιστορία των επαναστάσεων του

[1789](#), [1848](#) και [1870](#). Οι οδομαχίες κράτησαν ως τα μεσάνυχτα και ο απολογισμός ήταν βαρύτατος -ακόμη και ο επίσημος: περίπου 500 τραυματίες, εκ των οποίων 300 φοιτητές.

Στις [7](#) και [8/5](#) οι διαδηλωτές ξεπέρασαν τις 10.000. Στις διαδηλώσεις μπήκαν και οι μαθητές των λυκείων, οι οποίοι ενώθηκαν με φοιτητές, καθηγητές και νέους εργάτες και συγκεντρώθηκαν στην [Αψίδα του Θριάμβου](#) απαιτώντας:

1. την απόσυρση όλων των κατηγοριών εναντίον των συλληφθέντων φοιτητών
2. την απόσυρση της αστυνομίας από το Πανεπιστήμιο και
3. το άνοιγμα των Πανεπιστημίων της Ναντέρ και της Σορβόνης.

Οι φοιτητές αρνούσαν να διαλυθούν πολλές ώρες μετά τη λήξη της πορείας. Ήταν προφανές ότι οι διαθέσεις των μαζών γίνονταν όλο και πιο επιθετικές. Την Παρασκευή [10/5](#), ήρθε η «**Νύχτα των οδοφραγμάτων**». Το απόγευμα ένα τεράστιο πλήθος δεκάδων χιλιάδων νέων μαζεύτηκε στην αριστερή όχθη του [Σηκουάνα](#). Κατέβηκαν σε αποχή τώρα πια οι μαθητές των λυκείων, τα πανεπιστήμια της επαρχίας και όλες οι σχολές που μέχρι εκείνη την ημέρα δεν είχαν συμμετάσχει σε κινητοποιήσεις. «Απελευθερώστε τους συντρόφους μας!» ήταν το σύνθημα που κυριάρχησε. Όταν η αστυνομία τους εμπόδισε να διασχίσουν το ποτάμι, οι φοιτητές κατέλαβαν το Καρτιέ Λατέν, καθώς χωρίστηκαν σε μικρότερες ομάδες. Ύψωσαν παντού οδοφράγματα. Οι μάχες της «Νύχτας των οδοφραγμάτων» είχαν τρομερή αγριότητα και διάρκεια, και κόπασαν στις 5.30 το πρωί με στρατιωτική νίκη της αστυνομίας αλλά πολιτική ήττα του στρατηγού Ντε Γκολ και της κυβέρνησης. Η διαρκής ραδιοφωνική αναμετάδοση των συγκρούσεων συγκλόνισε την πλειονότητα της κοινωνίας, η οποία συμπαρατάχθηκε με τους φοιτητές.

Στις 6 τα χαράματα του Σαββάτου [11/5](#) ο Ντε Γκολ συζητούσε με τον υπουργό του των Στρατιωτικών για τις άμεσα διαθέσιμες στρατιωτικές μονάδες (συντάγματα αλεξιπτωτιστών) για «ενεργητική κατάπνιξη» των διαδηλώσεων, ενώ την ίδια ώρα ο

γεν. γραμματέας της CGT Ζορζ Σεγκί (η «κομμουνιστική» ΓΣΕΕ) τηλεφωνούσε στον αντίστοιχο ηγέτη της σοσιαλδημοκρατικής συννομοσπονδίας για να συναποφασίσουν τη Δευτέρα 24ωρη γενική απεργία και διαδήλωση, ανταποκρινόμενοι στη γενική διάθεση, παρά την μέχρι τότε αρνητική τους στάση, ιδιαίτερα του ΚΚΓ, απέναντι στις φοιτητικές κινητοποιήσεις.

Η διαδήλωση της Δευτέρας, 13/5, ήταν απρόσμενη. Οι συγκεντρωμένοι ήταν σχεδόν ένα εκατομμύριο. Η κυβέρνηση πανικοβλήθηκε. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός [Ζορζ Πομπιντού](#) ανήγγειλε την απελευθέρωση των κρατουμένων και την επαναλειτουργία της Σορβόνης. Στις επόμενες ημέρες, ωστόσο, και χωρίς συνδικαλιστική «κάλυψη», οι εργαζόμενοι άρχισαν να

καταλαμβάνουν εργοστάσια, ξεκινώντας από τις αεροπορικές εγκαταστάσεις κοντά στη [Ναντ](#) στις [14/5](#), κατόπιν με άλλη απεργία σε εργοστάσιο συναρμολόγησης της [Renault](#) κοντά στη [Ρουέν](#) κ.λπ. Μέχρι τις [16/5](#) οι εργαζόμενοι είχαν καταλάβει περίπου πενήντα εργοστάσια. **Το μεσημέρι 16/5 ο γ.γ. της CGT έριξε το σύνθημα της απεργίας διαρκείας.** Στις 5 το απόγευμα οι απεργοί είχαν φθάσει τις 300.000. Στις 10 το βράδυ ο αριθμός των απεργών είχε υπερβεί τις 600.000. Οι φοιτητές έκαναν αμέσως κατάληψη της Σορβόνης, ενώ οι απεργοί κατέλαβαν το ένα μετά το άλλο τα μεγάλα εργοστάσια. Σε τρία 24ωρα ο αριθμός των απεργών είχε υπερβεί τα 6.000.000. Δύο ακόμη 24ωρα και ο αριθμός των απεργών ξεπέρασε τα 10.000.000 (τα 2/3 των Γάλλων εργαζομένων) τη στιγμή που τα πανίσχυρα τότε συνδικάτα δεν συσπείρωναν παρά 3.500.000 εργαζόμενους. Η Γαλλία ολόκληρη παρέλυσε. Οι φοιτητές δεν ήταν πια οι πρωταγωνιστές. Στα κατειλημμένα εργοστάσια υψώνονταν κόκκινες σημαίες ενώ από τα μεγάφωνα ακουγόταν η «Διεθνής» («για να κατανοήσουν οι εργοδότες την διάθεση των εργατών»). Στην περιοχή της Ναντ (απ' όπου και ξεκίνησαν οι καταλήψεις εργοστασίων) η σύμπραξη των 3 εργατικών συνμοσπονδιών ανέλαβε την τροφοδοσία των μαγαζιών, τα βενζινάδικα κ.λπ.

Η κατάσταση κλιμακώθηκε στις [24/5](#). Δεκάδες χιλιάδες νέοι (στην πλειονότητά τους πλέον εργάτες) συγκεντρώθηκαν στο σιδηροδρομικό σταθμό Λιόν, στο Παρίσι, διαμαρτυρόμενοι εναντίον της απαγόρευσης εισόδου στη Γαλλία του Κον-Μπεντίτ («είμαστε όλοι Γερμανοεβραίοι»). Στις 8 το βράδυ ο Ντε Γκολ απηύθυνε διάγγελμα προς τον γαλλικό λαό, με το οποίο ανήγγειλε τη διενέργεια δημοψηφίσματος για ακόμη μεγαλύτερη ενίσχυση των υπερεξουσιών του προέδρου. «Σε περίπτωση που η απάντησή σας είναι "όχι", είναι αυτονόητο ότι δεν θα διατηρήσω το αξίωμά μου», κατέληξε ο Ντε Γκολ. Η τελευταία φράση του πνίγηκε στους αλαλαγμούς ενθουσιασμού των συγκεντρωμένων. Χιλιάδες από αυτούς έβγαλαν τα μαντίλια τους και τα κουνούσαν, φωνάζοντας ρυθμικά «Αντίο, Ντε Γκολ!».

Σε λίγο άρχισε η πιο μεγάλη νύχτα του «Γαλλικού Μάη». Η

κυβέρνηση ήταν αποφασισμένη να τσακίσει τους διαδηλωτές, ώστε να τρομοκρατήσει τον υπόλοιπο πληθυσμό. Τη νύχτα αυτή οι αστυνομικοί άρχισαν να χρησιμοποιούν και τα όπλα τους. Ένας διαδηλωτής σκοτώθηκε από έκρηξη χειροβομβίδας και ένας αστυνομικός συνθλίφθηκε από ένα καμιόνι που εξαπέλυσαν οι διαδηλωτές. Εκείνη τη νύχτα οι συγκρούσεις προβλήθηκαν ως αποτρόπαια προμηνύματα εμφύλιου πολέμου.

Το Γαλλικό Κ.Κ., μέσω της CGT, διαπραγματευόταν διαρκώς με το καθεστώς. Στο Σ/Κ 25-26/5 παραχωρείται από τις ενώσεις εργοδοτών αύξηση 35% στο βασικό μισθό, αύξηση όλων των μισθών 7%, καταβολή του το μισού των μισθών για τις ημέρες της απεργίας, μείωση ωρών εργασίας και μείωση ηλικιακών ορίων συνταξιοδότησης σε πολλές περιπτώσεις. Παρά τις γενναίες παραχωρήσεις, η CGT εκπλήσσει τους πάντες με την απόφαση να μην επικυρώσει την συμφωνία παρά μόνο αφού θα την «περάσει» από σημαντικές γεν. συνελεύσεις εργαζομένων. Στην πρώτη συνέλευση που προσπάθησε να επικυρώσει την **συμφωνία «της Γκρενέλ»** (από την οδό όπου έγιναν οι διαπραγματεύσεις) στο εργοστάσιο της Renault στο παρισινό προάστιο Μπιγιανκούρ, οι εργαζόμενοι δεν άφησαν τον εισηγητή της CGT να ολοκληρώσει την ανάγνωση της συμφωνίας, φωνάζοντας ρυθμικά «εργατική κυβέρνηση»...

Ο σοσιαλδημοκράτης ηγέτης [Φρανσουά Μιτεράν](#) προσπάθησε να εκμεταλλευθεί την πολιτική δυναμική της εξέγερσης. Στις [28/5](#) κατέπληξε τους πάντες όταν εμφανίστηκε στην τηλεόραση και αυτοπροτάθηκε για πρωθυπουργός μεταβατικής κυβέρνησης και για πρόεδρος της χώρας, τη στιγμή που αυτές οι θέσεις ήταν κατειλημμένες από τον Πομπιντού και τον Ντε Γκολ και δεν είχαν προκηρυχθεί εκλογές. Επέτεινε έτσι την εικόνα πολιτικής αστάθειας, «χάους», επαναστατικής κατάστασης.

Λίγες ώρες αργότερα ο γ.γ. του γαλλικού Κ.Κ. Βαλντέκ Ροσέ συζητούσε μαζί του την σύνθεση της μεταβατικής κυβέρνησης και ταυτόχρονα η CGT ανήγγειλε την πραγματοποίηση μεγάλης διαδήλωσης για την επομένη [29/5](#).

Ο στρατηγός Ντε Γκολ σχημάτισε την άποψη ότι η Αριστερά ετοιμαζόταν να καταλάβει την εξουσία. Το πρωί της Τετάρτης 29/5 το υπουργικό συμβούλιο εξέτασε τις λεπτομέρειες της επέμβασης του στρατού για την κατάπνιξη της αναμενόμενης επανάστασης. Κατά τη διάρκεια της ημέρας άρματα μάχης μεταφέρθηκαν στα προάστια του Παρισιού.

Το μεσημέρι, μυστικά από την κυβέρνηση, ο Ντε Γκολ εγκατέλειψε τη Γαλλία με δύο ελικόπτερα και μετέβη στη Γερμανία, στο Μπάντεν-Μπάντεν, όπου έδρευναν τα «αμόλυντα» γαλλικά στρατεύματα κατοχής υπό τον «αλγερινοφάγο» στρατηγό Μασί, για να αρχίσει από εκεί τη στρατιωτική επίθεση ανακατάληψης του Παρισιού, καθώς ήταν βέβαιος ότι το προεδρικό μέγαρο θα έπεφτε στα χέρια των κομμουνιστών και των εξεγερμένων. Αργότερα, πέρασε τη νύχτα στο εξοχικό του κοντά στο Στρασβούργο. **Τελικά, η τεράστια διαδήλωση της CGT έλαβε χώρα ειρηνικά, χωρίς κανένα επεισόδιο: απλούστατα, το ΚΚ και οι οσιαλδημοκράτες δεν είχαν καμία πρόθεση να αγωνιστούν για να πάρουν την εξουσία.**

Το μεσημέρι της Πέμπτης [30/5](#) ο Ντε Γκολ επέστρεψε στο Μέγαρο των Ηλυσίων. Αισθανόταν πανίσχυρος. Στις 4.30 το απόγευμα ο πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας απηύθυνε ραδιοφωνικό διάγγελμα προς τον γαλλικό λαό. Απείλησε ευθέως με επέμβαση του στρατού και με εμφύλιο πόλεμο, ενώ ταυτόχρονα διέλυσε τη Βουλή προκηρύσσοντας εκλογές. Ο στρατηγός ήταν αποφασισμένος για όλα. Το διάγγελμά του δεν άφησε κανένα περιθώριο παρανόησης: **Όποιος δεν ήταν έτοιμος να πάρει την εξουσία αντιμετωπίζοντας τον στρατό, όφειλε να υποταχθεί.** Φυσικά, κανείς δεν ήταν έτοιμος για κάτι τέτοιο. Ούτε οι φοιτητές ούτε, πολύ περισσότερο, το Κομμουνιστικό Κόμμα, το οποίο δεν είχε καμιά τέτοια πρόθεση.

Έτσι, το διάγγελμα του Ντε Γκολ σφράγισε οριστικά και αμετάκλητα την τύχη της εξέγερσης του Μάη. Αμέσως μετά τη λήξη του, κάπου 500.000 Γάλλοι συμμετέχουν σε προσχεδιασμένη διαδήλωση υποστήριξης του στρατηγού.

Τυπικά τίποτα δεν άλλαξε: οι απεργίες συνεχίζονταν, τα

πανεπιστήμια ήταν κατειλημμένα και οι φοιτητές διαδήλωναν κατά δεκάδες χιλιάδες. Στην πραγματικότητα τα πάντα τελείωσαν, αποτελούσε απλώς θέμα τυπικής διαδικασίας η έκδοση «πιστοποιητικού θανάτου» της εξέγερσης. Στις [10/6](#) ένας 17χρονος μαθητής πνίγηκε στον Σηκουάνα, καθώς έπεσε στον ποταμό κυνηγημένος από αστυνομικούς. Ακολούθησαν ολονύκτιες συγκρούσεις των αστυνομικών με τους φοιτητές. Την επομένη, στο Σοσό, τα MAT δολοφονούν με σφαίρα έναν εργάτη της [Peugeot](#). Ένας άλλος εργάτης σκοτώθηκε καθώς τον πέταξαν οι αστυνομικοί από έναν τοίχο. Το καθεστώς, που τόσο επιμελώς κατόρθωσε να αποφύγει σχεδόν εντελώς του νεκρούς όταν διακυβευόταν η εξουσία, ήταν πολύ πιο αδιάφορο για το θέμα αυτό όταν τα πάντα είχαν κριθεί. Η τρίτη «Νύχτα των οδοφραγμάτων», που ακολούθησε τις δολοφονίες, δεν τρόμαξε πλέον την κυβέρνηση.

Αντίθετα την επαύριο, [12/6](#), κήρυξε εκτός νόμου 11 αριστερές οργανώσεις – όλες όσες πρωτοστάτησαν στην εξέγερση του Μάη. Ταυτόχρονα απαγόρευσε όλες τις διαδηλώσεις, με πρόσχημα τις εκλογές. Στις [14/6](#) η αστυνομία εκκένωσε το Οντεόν και στις [16 Ιουνίου](#) τη Σορβόννη, το κέντρο της εξέγερσης. Στο μεταξύ, στις [15 Ιουνίου](#) ο Ντε Γκολ αμνήστευσε τους ακροδεξιούς επίδοξους πραξικοπηματίες της [Αλγερίας](#) (παραστρατιωτική οργάνωση OAS), οι οποίοι βρίσκονταν από εξαετίας στις φυλακές, και οι οποίοι πέρα από τυφλές πολύνεκρες βομβιστικές επιθέσεις είχαν αποπειραθεί μέχρι και να τον δολοφονήσουν. Ήταν το αντίτιμο των συμφωνιών που είχε κάνει ο Ντε Γκολ την κρίσιμη τελευταία εβδομάδα του Μαΐου για να εξασφαλίσει τη νομιμοφροσύνη των ακροδεξιών στοιχείων του στρατεύματος και για να συνενώσει όλη τη συντηρητική παράταξη ενώπιον του κινδύνου της Αριστεράς.

Το εκλογικό αποτέλεσμα δικαίωσε πλήρως τον στρατηγό Σαρλ Ντε Γκολ και τις επιλογές του: Η Δεξιά σάρωσε με 43,65% των ψήφων, ενώ η Αριστερά έχασε 5% στις εκλογές της [23/6](#)...

Με το δεύτερο γύρο της [30/6](#) ολοκληρώθηκε η γκολική πλημμυρίδα και στις έδρες, καθώς ο κυβερνητικός συνασπισμός πήρε 358 από τις 485.

Τι πραγματικά έγινε – τι μένει;

1ο ερώτημα: Ήταν μια φοιτητική νεολαιίστικη εξέγερση με επίμαχα ζητήματα τον αντιαυταρχισμό, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την σεξουαλική ελευθερία, την... φαντασία (ή τα όνειρα) των «νεολαίων» (ως ιδιαίτερης κοινωνικής κατηγορίας καθοριζόμενης ίσως από την ποσότητα τεστοστερόνης στον οργανισμό τους;). Προφανώς τα παραπάνω ήταν τριτεύοντα σε σχέση με τον χαρακτήρα της κοινωνικής εξέγερσης που συνέβη και που έμεινε στην ιστορία ως η μεγαλύτερη μέχρι σήμερα Γενική Απεργία. Τόσο ο πανικός του καθεστώτος Ντε Γκολ όταν μπήκαν οι εργαζόμενες μάζες στο προσκήνιο, όσο και η αποτυχημένη προσπάθεια παγκόσμιας αντιγραφής (της ενεργοποίησης των εργαζομένων από φοιτητικές πρωτοπορίες) με εξαίρεση απ' όσο θυμόμαστε της Ελλάδας το '74 και της Περσίας το '79 καταδεικνύουν ότι οι φοιτητές ή η νεολαία γενικά δεν είναι κάποιο νέο επαναστατικό υποκείμενο (άσχετα αν στρατεύεται πιο εύκολα σε «απελευθερωτικά» προτάγματα). Άμα τη λήξει του Γαλλικού Μάη ακολούθησαν φοιτητικές διεκδικήσεις-ταραχές στην Αγγλία, τη Γερμανία, τη Βουλγαρία, την τότε Γιουγκοσλαβία, την

Πολωνία, το Μεξικό (με 100άδες νεκρούς φοιτητές για να μην διαταράξουν τη διεξαγόμενη Ολυμπιάδα), την Ιταλία (1969) χωρίς να «ιδρώσει το αυτί» κανενός στις χώρες που προανέφερα. Οι εξεγέρσεις δεν έχουν συνταγή κατασκευής, απλά προετοιμάζεις την καλύτερη δυνατότητα παρέμβασης.

2ο ερώτημα: εξέγερση ή επανάσταση; Κατά την γνώμη μας, δεν ήταν επανάσταση. Υπήρξε επαναστατική κατάσταση («αδυναμία των από πάνω και απροθυμία των από κάτω να κυβερνήσουν/κυβερνηθούν όπως παλιά») αλλά δεν αμφισβητήθηκε σοβαρά ούτε το σχήμα (εν προκειμένω η 5η «Γαλλική Δημοκρατία») ούτε η ουσία (καπιταλιστική οικονομία του ανταγωνισμού και της συσσώρευσης) του καθεστώτος. Οι «πολιτικοί» πρωταγωνιστές της εξέγερσης, τόσο οι «αναρχοφιλελεύθεροι» με τα αόριστα ιδεαλιστικά προτάγματα («η φαντασία στην εξουσία») όσο και οι σταλινικοί ούτε καν διανοήθηκαν να διεκδικήσουν την εξουσία, ουσιαστικά δεν διασνοήθηκαν οτιδήποτε πέρα από ανεκτές από το σύστημα παραχωρήσεις. Ο «κόκκινος Ντανί» ήδη με συνέντευξη του εκείνες τις «μέρες του Μάη» (παρεμπιπτόντως έξοχη και διδακτική ταινία «ο Μιλού τον Μάη») μιλούσε για επαναστατικό ρεφορμισμό, «σταδιακές κατακτήσεις μέσα από επαναστατικές διαδικασίες». Όσο για τους ανά τον κόσμο σταλινικούς, στη Γαλλία είχαν δώσει τα διαπιστευτήρια χρησιμότητας στο σύστημα ήδη από την κυβέρνηση «εθνικής ενότητας» το '45 όσο και λίγα χρόνια πριν τον Μάη, με την άρρητη υποστήριξη της αποικιακής επέμβασης ενάντια στην Αλγερία (με 8-10 εκατομμύρια νεκρούς), ενώ σε όλο τον υπόλοιπο πλανήτη σε κάθε ευκαιρία λειτουργούσαν σαν νεκροθάφτες των εξεγέρσεων...

Οι φυσικοί πρωταγωνιστές της εξέγερσης, οι εργάτες και νέοι, που καταλάμβαναν τα εργοστάσια ή συγκρούονταν στους δρόμους με την αστυνομία, με εξαίρεση τα σύμβολα δεν δημιούργησαν καινούριους θεσμούς αυτοοργάνωσης-δυαδικής εξουσίας, με αξιοπρόσεκτη εξαίρεση την περιοχή της Ναντ. Για να κλείσω τη σχετική κουβέντα παραθέτω τα λόγια του Αλέν Κριβίν σε επετειακή συνέντευξη στο «Βήμα» το '98. «(...) μια κουβέντα ειπώθηκε για το Δημαρχείο και όλοι κάναμε πίσω. Τι να το

κάνουμε το Δημαρχείο; Και σημειώστε ότι κατά τη διάρκεια του Μάη όλα αυτά τα κέντρα εξουσίας ήταν ουσιαστικά αφύλακτα. Τα φρουρούσε ένας αστυνομικός... Όποιος ήθελε, μπορούσε να τα καταλάβει! Αντί αυτών καταλάβαμε το θέατρο του Οντεόν»!

Τι μένει;

Πέρα από την ανατροφοδότηση των κινημάτων ανά τον κόσμο όπως έχουμε προπεριγράψει και την ετεροχρονισμένη μεταπολίτευση (όπως έγινε και στο δικό μας «Πολυτεχνείο»), τις προσωρινές κατακτήσεις (μεγάλο μέρος της συμφωνίας της Γκρενέλ υλοποιήθηκε στη συνέχεια), επανεπιβεβαιώνουμε δύο βασικά συμπεράσματα:

1ο: Η επικαιρότητα της επανάστασης. Η επανάσταση ήταν επίκαιρη το 1936 στη Γαλλία με την αγροτιά πλειονότητα του πληθυσμού, ήταν επίκαιρη το 1968 στη βιομηχανική Γαλλία (από τους 10.500 εργαζόμενους στο εργοστάσιο Φλινς της Renault οι 5.000 καθημερινά παραβρίσκονταν στις συνελεύσεις της κατάληψης), με τους «χορτασμένους» εργάτες με ΙΧ αυτοκίνητο και προγραμματισμένες διακοπές. Ήταν επίκαιρη η επανάσταση στην καθυστερημένη Ρωσία των μουζίκων το 1917, είναι επίκαιρη η επανάσταση και το 2020 που εν μέσω ανασφάλειας, ανεργίας, εξεγέρσεων (με τον κύκλο των εξεγέρσεων σε πάνω από 15 χώρες στα τέλη του 2019, οι οποίες) συνεχίζουν να «σιγοβράζουν».

Η εργατική τάξη δείχνει την δύναμή της και την αδυναμία των αστών κάθε φορά που εισβάλλει μαζικά στο ιστορικό προσκήνιο: πανικός, αστάθεια και «φαγωμάρα» για τους «από πάνω», παράλυση της οικονομίας, αντιθέσεις ακόμη και στην αστυνομία, «μόλυνση» των στρατευμάτων. Πέρα από τα φληναφήματα των φιλελέδων ή των «απογοητευμένων ιδεαλιστών» μικροαστών που δεν τους «κατάλαβε» η τάξη (και επομένως... αυτή δεν υπάρχει) για 4η βιομηχανική επανάσταση, υπεραξίες του τριτογενή τομέα κ.λπ., η εργατική τάξη δείχνει τη δύναμή της ακόμη και όταν ένα κομμάτι της το βάζουν υποχρεωτικά στο παρασκήνιο («καραντίνα») και η οικονομία καταρρέει.

2ο: Η αναγκαιότητα της επαναστατικής οργάνωσης. Το σύστημα είναι σάπιο και κρέμεται σε αδύναμες κλωστές, και οι εργαζόμενοι μπορούν να αλλάξουν τις παραγωγικές σχέσεις απελευθερώνοντας το σύνολο της ανθρωπότητας από τα σημερινά και εν πολλοίς εξατομικοποιημένα αδιέξοδα (ακόμη και των «βολεμένων» σε αυτή την κοινωνία). Ωστόσο, σε (κατ' ανάγκη μόνιμες) συνθήκες ιδεολογικής επικυριαρχίας των εκμεταλλευτών, διαίρεσης των εκμεταλλευόμενων, αλλοτρίωσης κ.λπ., δεν πρόκειται αίφνης να επιφοιτήσει κανένα «άγιο πνεύμα» στις συνειδήσεις των πολλών, ούτε ποντάρουμε πολλά στην ατομική «αυτοβελτίωση» ενός εκάστου από εμάς (π.χ. θεωρίες συναισθημάτων), από τη στιγμή που ζούμε σε κοινωνία και όχι σε κάποιο π.χ. βουδιστικό μοναστήρι.

Ο συλλογικός εκφραστής της θέλησής μας δεν μπορεί να είναι τίποτε άλλο παρά μια οργάνωση πρωτοπόρων εργατών και διανοούμενων που θα χρησιμοποιεί τα επιστημονικά εργαλεία του ιστορικού υλισμού και θα έχει το μέγεθος, δικτύωση, βάρος για να παλέψει τα συγκεκριμένα, καίρια και απελευθερωτικά καθήκοντα που πρέπει να υλοποιήσει η επόμενη μαζική εξέγερση – απεργία, που πάντα (θα) κυφορείται και πάντα ξεσπάει απρόσμενα

* Ο Βαγγέλης Λιγάσης είναι εργαζόμενος στο Γ.Ν.Θ. «Γ. ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ»